

МЪЛЧАНИЕ

Автор: **Емине Садкъ**
Категория: **Текст**

На демократичните партизани от Емида Сладкъ, както обичате да ми викате, красиви и силни умове такива.

/Посвещавам този текст и участието си в този конкурс на всички студенти от ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, които с цената на собствения си личен живот, време и риск за образование – водеха битка срещу политизирането на университета. Пожелавам образованието в България да пребъде, да цъфти, да вдъхновява, обединява и да растем заедно и на висоооОкооо./

Не съм спала от няколко дни. Медиите не ни чуват, предизборни кампании, не можем да споменаваме имената, казват. Университетът ми е в опасност и всички синхронно мълчат. Словото ми само ме убива тука, трябва да изляза от него. Ще замълча шумно. Утре съм в Шумен. “Heу, You!” на Флойд ми взима и връща надеждата вече няколко месеца. Написвам:

Великотърновският университет се задушава под байрака на *(име на политическа партия, цензурирано впоследствие /ама е македонска/)* от 1996 г. Политическата и институционална власт на някои от преподавателите помагат да се газят законите и ценностите на висшето училище. Проблемът е на национално, културно и социално ниво. Бъдещето на нашата Алма Матер и на страната ни е застрашено. Местните медии ги е страх да говорят за това, а на националните им е забранено. Група студенти търсят диалог с окупитарите. Окупаторите никога не се появяват. Под масовото мълчание лицата остават скрити и неясни.

Каж ми кой си?! Тишина. А ти момиче, защо мълчиш?

Записваме този текст с гласа на един приятел. За да не се замърсява шумово записът, се тикнахме в тясната и тъмна тоалетна. Така ли се правят тези неща, пита ме. Не знам кои са тези неща, но така се правят. После отивам до книжарницата, поръчвам „голямо и черно тиксо за уста“, черен маркер и два цветни листа: син и червен. Не ми стигат парите и продавачът ми казва: „Другото от мен, ти само си свърши работата.“

Вече съм в Шумен. Конкурсът, в който участвам вече няколко години. Заради дъжда, всички са натикани в стая с два квадрата – вътре единият е празен, отвън седим, на другия, седим ние, участниците от конкурса. Преди да започнем да четем, аз моля Пиара на университета да ми напечата текстове. Показва ми офиса и ме оставя да правя каквото си искам с принтера. Напечатвам 17 еднакви текста, които написах заедно със записа от тоалетната:

.....

Каж ми кой си?! Тишина. А ти момиче, защо мълчиш?

.....

Мълча, защото точно когато думата „държава“ беше изгубила всякаква стойност, смисъл и поведение, родихме се ние – децата на 90-те. Онези, които нищо не разбират и не знаят, защото няма кой да ни обясни. Онези, чиито глави бяха напълнени с отчаянието на родителите и параноите

на бабите и дядовците. Лутаме се между ново и старо, синьо и червено, сладко и горчиво, лесно и трудно, реалност и виртуалност. Отглеждахме се в интернет. Заживяхме в ерата на положителното мислене, а раните ни зеят мълчаливо. Родихме се душевно мъртви под останките на разрушените мостове на поколения, етноси, религии и история. Историята ни е неясен и свиреп Бог, създаден от скръбната ни литература. В гърдите на роба бие зле–имплантиран национализъм. Излъгани, родихме се в културна и политическа апатия. Изкуството, университетите, училищата ни са собственост на агенти от държавна сигурност. О, плачете всички! Плачете за онзи, който умря върху картините на Пикасо. Плачете по-силно, за да ви чуят мъртвите Господари на изкуството.

Думите и истината изгубиха значението и смисъла си отдавна. Вече не им вярвам. Не вярвам и на хората. Вдишвам отчаянието на няколко поколения и издишам безнадеждност. Не мога да пиша повече. Не мога и да дишам повече. Вашето мълчание към властта ви прави част от нея. Аз съм част от вас! ЩЕ мълча, мълча, мълча и ще заспя в кошмарите ни.

.....

Преди да започнем да четем по азбучен ред, в коридора рисувам стени върху червения и синия лист. Ще ги построя! Ще ги скъсам! Всички стени сме ние! Ние сме стените! Ще ги направя на парчета, с тиксо на уста и с „Хей, Ти!“ Радвам се, че цензурирах циничната си идея да късам истински политически плакати. Не искам да ги виждам тези хора.

Казват името ми. Ставам. Пускам записа от тоалетната. Слагам тиксо на устата си. Устните ми сякаш се съпротивляват на латекса, който ги стяга. Стяга ме гърлото. Записът свършва:

Каж ми кой си?! Тишина. А ти момиче, защо мълчиш?

Раздавам 17 напечатани текста и пускам Флойд и започвам да късам стените на парчета. Болката от мълчанието се пренася в очите ми и заплаквам. Слабост ли е тази глупава смелост, не знам. Но плаках като малко безпомощно кученце. Търся глутницата си. Казват ми:

– Успокой се! Всичко е наред! Хладнокръвие трябва.

– Знам – казвам ви. – Вие ни трябва, вие! Желанието за „Съединението прави силата“ и надеждата... Дайте ни я или ни я върнете.

Ден след конкурса изборите за нов ректор протекоха по–добре от очакваното. И вярвам, че само вярата и упоритостта на всеки един студент, с които излизахме на протести, писахме до медии и какво ли още не. Само вярата повярва и създаде себе си. Благодаря на всички ви! Обичам ви и винаги ще излизам с вас в търсенето на диалог, а не кръв!

ПИСМО ДО ГЕОРГИ МАРКОВ

Автор: Стефан Кичев

Категория: Текст

На рождените дни на дисиденти или датите на техните убийства се случва нещо, което вероятно би било най-големият кошмар за същите тези дисиденти, привидно получаващи *заслужените си* почести и признание. Имам предвид всички тържествени церемонии пред окичени с венци паметници, на които управляващи и хора с мерак да са управляващи държат прочувствени речи и говорят за тези хора като за светци. Мъченици, похвално загинали в борба със злото; при това същото зло, с което в момента тези достойни властимащи или властгонещи господа се борят. Борба, в която най-острите оръжия са най-високопарните речи. За този феномен нашият Георги Марков разказва в писмото си до Христо Ботев:

„О, как искам да видя лицето ти на този ден, как отгоре, някъде над облаците, гледаш това човешко наводнение към твоето лобно място, как добре организирани организации, войници, офицери, милиционери, ученици, пионери, комсомолци, партийци, духови музики, ракетни части, обикновени и централни комитети, генерали, поети, министри, писатели, разни деятели – с коли, камиони, автомобили, хеликоптери и пеша отиват да отдадат почит на легендата...“

Днешно време по-голямата част от „отдаването на почит“ се наблюдава във фейсбук под формата на статуси или по телевизията, където всеки без да напуска уюта на дома си може да прояви уважение към падналия „в бой за свобода“. И ставайки свидетел на всичко описано, не мога да не си мисля единствено за Георги Марков и да не се обърна направо към него.

Драги Георги Марков,

Наслушах се и се начетох на поети, министри, писатели, разни деятели да говорят и пишат за теб като за светец, като за апостол на свободата, чист и невинен агнец. Наслушах се да ти оправдават прегръдката с режима на Тодор Живков, вилата, в която си живял, че дори и сивото БМВ, което си карал из София. Ти не си светец, не си апостол на свободата и не си, за бога, чист и невинен агнец. Ако човек истински те разбере и прочете твоите задочни репортажи за една задочна (за теб) България, ще вдене, че ти сам си се смятал за лаком страхливец, който е имал от всичко в изобилие – пари, слава, домове за „творчество и отдих“, редакторски постове, безкрайни сметки в кафенета и ресторанти, почивки и пътувания в чужбина – и който лаком страхливец, докато се е наслаждавал на комфорта, е пренебрегвал истинските смелчаги като Константин Павлов, страдали по неразбираеми за него начини. Че ти активно си участвал в дублирането на литературата с псевдолитература, дублирането на личността с псевдоличност и дублирането на живота с псевдоживот, както ракова клетка дублира човешка тъкан.

Не мога да търпя как хора, които имат полза да нападнат комунизма, но кладенецът на идеите им е пресъхнал, неистово и жадно ровят за останките ти и ги развяват в статуси и речи за твоята значимост. Ходят по телевизията и разказват за теб, сякаш носят на всички ни благата вест, спасителното послание, разказват за твоето убийство и разбираме, че те в момента, появявайки се на екраните на стотици хиляди телевизори с твоето име изписано отдолу, сякаш борят същия злодей, който те уби. И ние зрителите поддържаме шоуто.

Ти щеше да се надсмееш над нас така, както си се надсмивал над себе си. Защото излизаш отвъд границите на праволинейната правилна позиция на постпреходния антикомунист в България. Позиция, която може да бъде споделяна единствено от работи, извършващи механични уравнения в

главите си, в които уравниения ти – легендата за теб – е търсеното, ценното и решаващо задачата неизвестно. Пиша, защото ти не си робот и нито един брониран костюм, независимо от какъв непробиваем метал, не би могъл да побере, нито да устои на неудържимите напори на твоята човечност.

Преди време се възмущавах как те няма сред всичките писатели, които изучаваме в училище. Докато бях в гимназията се скарах с един учител заради теб, още прясно вдъхновен от твоите думи. Но сега си мисля, че може би не искам дори да си представям в какво готическо чудовище ще те превърне образователната ни система, нито пък да си представям какви букети от клишета ще се пишат за теб в преписваческите сайтове и как ученици ще рециклират тези букети, за да могат да си предадат домашното или представят успешно на някое изпитване.

Ти открито и без задръжки пишеш за скъпата западна кола, която си карал, заплатите от няколкото служби, които безсрамно си прибирал и мерзостта на Съюза на писателите, в който угоднически си членувал. Пишеш за себе си също както е писал Александър Солженицин, когато разказва за полагащия му се лакей като съветски офицер, който му е носил багажа, готвил и чистил.

Разбирам те какво си целял да направиш, когато си подел пред микрофона на програмата „Контакти“ изповедта си за една задочна България. Разбирам, че не си искал да допуснеш грешката на Ботев – не си искал да им дадеш легендата за теб, името ти да кънти из радиостанции и непрестанно да се предъвква от ненаситните усти на политици и комсомолци. Не си искал да се разпънеш на кръст в името на правдата – искал си да покажеш, че си недостоен за мъките на Голгота. Да припомниш, че тогава на онзи хълм в Йерусалим е загинало презряно и предадено от света същество, а не доволно и наядено гражданче на малка държава. Може би така си се надявал – ако не сочиш с пръст, ако не назидаваш и морализаторстваш, а вместо това подложиш себе си на парещите болки на нажеженото желязо на съвестта, няма да се роди герой, няма да се роди мъченик, но когато останалите чуем твоите отчаяни викове инстинктивно и ние ще се вгледаме в себе си. Ще се замислим дали сме толкова по-добри от теб? Дали всъщност по същия начин не сме огъвали коляно, когато сме надувшвали огромна лична изгода? Дали и ние не сме си предавали принципите? Дали и ние също не сме достойни за мъките на Голгота?

Ако някога се явиш в София като видение, както се явяват в Москва на Булгаков, и успееш добре да огледаш наоколо, неминуемо ще разбереш, че не си успял. Че некадърните на момента са те „употребили“, както ти се възмущаваш, че употребяват Христо Ботев. Не знам какво ще кажеш, как ще реагираш, но едно ще осъзнаеш на момента и то е, че врагът те победи. Уби те с миниатюрна отровна сачма и после ние те превърнахме в изкуствен образ на мъченик. Образ, който може да се надене само от бронзови статуи, но не и от дишащи човешки същества, каквото ти си бил и каквото ти единствено си бил.

„Оттук нататък с твоето име в уста, боготворейки легендата, всички тия власти, и особено сегашната, щяха да унищожават всеки българин, който дръзнеше поне най-бледо да бъде като тебе“.

ИНТЕРВЮ С ОЧЕВИДЕЦ

Автор: Мария Боева

Категория: Текст

Майка ми не е динозавър, но твърди, че е свалила цели три български правителства. Участвала е в протест с баба през 1989, когато е паднал от власт Тодор Живков. През 1997 като студентка е била против Жан Виденов, а в по-ново време се е борила срещу Орешарски, Пеевски и Станишев.

Искам от майка ми да ми разкаже за учителската стачка през 2007. Любопитствам дали са успели да променят нещо и за какво са се борили. Разбирам, че са искали нормални условия за труд, бъдеще за своята професия и по-добро заплащане. А дали са ги получили? Твърди се, че синдикатите са ги предали, и се е наложило да прекратят стачката.

Енергията на учителите е била голяма, както и желанието им за промяна в образованието. За жалост, според майка ми и колегите ѝ, са загубени цели десет и повече години от тогава. Днес никой не иска да бъде учител, защото не са били взети мерки навреме. Подиграли са им се директно, така че са загубили всякаква вяра, че нещо може да се промени за добро

Най-популярната случка от учителската стачка е, когато министърът на финансите Орешарски, разговаря с министъра на просветата Даниел Вълчев, като без да подозират, че пред тях има работещ микрофон, двамата обсъждат какво да предприемат. Така Орешарски изпуска, превърналата се в крилата фраза: „*Дай да разваляме седенката!*“, след което двамата министри открито обсъждат намерението си да размотават преговорите. Скандалният запис се излъчва по всички телевизии, става популярен и сред Интернет потребителите. Въпреки „безпрецедентния гаф“, нито един от двамата министри не подава оставка. Последното възмущава до ден-дневен майка ми...

... „*Мамо, смятала ли си, че ще промениш наистина нещо с участието си в учителската стачка?*“. Казва, че не се е надявала да има коренни промени, но е усещала порив, инерция, че е с други себеподобни, с които ще задвижат в друга посока не само образованието, но и държавата.

„*Мислила ли си, че си смела, или просто си следвала другите?*“. Отвърща ми: „*Ситуацията беше коварна. Бяхме едновременно заедно и поотделно. Месец и половина без малкото пари, които получавахме, с постоянен натиск от Регионалните инспекторати, с продажни синдикати, с висящи сметки и всякакви други битовизми. Помня себе си, отделно, но се виждам и до другите. Бунтът в случая беше свързан с моралната ни позиция, че можем да покажем, че ни има и че не сме на никаква седенка.*“

„*Виждаш ли промяна години по-късно?*“. Очевидецът на цели три бунта, отговаря: „*След учителската стачка не видях промяна, днес условията за труд са донякъде различни, но не и качеството: учебниците стават все по-сучни, лъскави и тежки, учителите имат все по-малко време за упражнения, препуска се в материала, липсва ми свободата да избирам какво да преподавам. Мога да продължа... навсякъде е застаряващо и ретроградно. Изключително качествени хора си тръгнаха след стачката, може би това беше и целта!*“

„*Според теб за какво трябва да се борят хората днес?*“.

„*За справедливост и демокрация.*“

ПЪРВАТА ИСКРА

Автор: **Йордан Връбчев**
Категория: **Текст**

Има един спомен, който и до днес отказва да ме напусне. Ясно виждах кристалното синьо небе, което облаците даряваха с безкрайно разнообразие от образи и форми. Усещах меката трева под себе си, както и нежното докосване на слънчевите лъчи и лекия полъх на пролетния вятър. Наблюдавах природата около себе си – стотиците цветя, които искряха от отразената светлина, движението на танцуващите листа на дърветата. Ясно си спомням и хората, излезли, за да побягат, в своите цветни спортни дрехи, веселите приятелки, които разхождаха своите кучета, възрастните хора, насядали по пейките, които оживено разказваха случки от живота си. Чувах звучната песен на наблизено приседналата жена, която, с китара в ръка, разказваше историята на една прекрасна любов. С усмивка гледах към съсредоточения артист, който създаваше портрет на едно младо семейство.

Очите ми със силен интерес следяха хората, растенията и животните. Сърцето ми туптеше силно от възнението, което тази картина на красота ми причиняваше. Сякаш бях изпаднал в транс; и не помръдвах, защото не исках да сложа край на това мое състояние. Изпитвах истинско щастие, че бях свидетел на това как обикновеното ежедневие се превръщаше в една пъстра палитра от хиляди различни цветове.

Напоследък забелязвах, че мислите ми все по-често се връщаха към този спомен. Той отказваше да напусне съзнанието ми, докато не го изживеех изцяло още веднъж, сякаш тялото и ума ми се нуждаеха за момент да се отделят от реалността и да се потопят в друг далечен, идеален свят. Със съжаление осъзнавах обаче че не можех да му насладя както преди.

Беше рано сутринта – времето, в което ми се налагаше да се събудя за работа. Чувах тихите гласове на седмината други мъже и жени, с които делеях малката стая, която се бе превърнала в мое жилище. През мъничкия прозорец навлизаше слаба светлина, която ми позволяваше да различа силуетите на моите съквартиранти.

Премахнах завивката от себе си и станах от леглото. Беше ми определено да прекарвам нищожното ми, отделено за почивка, време в горното от 4 двуетажни легла. Една от жените бегло ми се усмихна и ми направи знак да побързам, понеже петнадесетте минути, които имах преди да тръгна за работа, отминаваха.

Бързо влязох в банята, изчистих зъбите и лицето си, след което отидох до малкия гардероб в края на помещението и облякох униформата си. Тъкмо когато бях приключил, чух шумното отваряне на вратата, достатъчно голяма, за да излизаме през нея по двойки. До мен застана един от най-близките ми – доколкото общата работа можеше да направи двама човека близки – колеги. Не се поздравихме, понеже пазачите ни следяха.

Поехме надолу по стълбите. Тайно гледах към каменно сериозните лица на всички, които вървяха покрай нас. Стълбищата бяха широки, за да може да се вмести живущите в няколко стаи и да вървят едновременно. Никой не смееше да отмества глава или да показва някаква емоция, нито да се забавя от групата или да се разсейва. В началото и в края на всяка група от шестнадесет

човека вървяха по двама пазачи, целите облечени в черно – виждаха се само очите им. Те държаха в ръцете си автомати и съсредоточено следяха хората, за които им бе наложено, че отговарят.

Когато излязохме от грамадния жилищен блок, веднага, както правилата налагаха, погледнахме вкупом надолу. Никой от нас нямаше право да върви с вдигната глава или да бъде в изправена поза, чрез която да вдъхва самоувереност. Трябваше да бъдем мирни и питомни за наше добро.

Представях си улиците и вървящите с глава надолу граждани, но не можех да ги погледна. Представях си как слънцето огряваше целия град и най-после му придаваше някакъв цвят и живот, ала всичко, което виждах, бяха сивите тротоари. Мислех си за чуруликането на врабчетата, за веселия смях на хората, за гласовете, ала единствено чувах стъпките.

Бързо достигнахме до фабриките, в които работеше всеки един от нас. Войниците ни дадоха командата „Изправете се!“ и ние ги послушахме. Виждах боядисаните в сиво стени, на които прозираше старият светлозелен цвят, благодарение на големите лампи, осветяващи помещението. Всички прозорци бяха покрити с картон, за да не можем да гледаме навън и да губим време, в което да изпълняваме задачите си за деня. Всеки се разпредели по своята си част и започнахме работа.

Работният ден винаги протичаше еднообразно. Ръцете ми се бяха адаптирали автоматично да извършват каквото се налагаше, така че можех да освободя ума си поне от тази задача. Преди началото на новия режим, аз бях един от онези хора, за които изкуството беше така нужният отдушник от еднообразното ежедневие. А сегашното ми съществуване се състоеше единствено от еднообразни улици, еднообразни сгради, еднообразни хора, еднообразни дейности.

Много често, докато работех, си мислех за събитията, които бяха довели до сегашното ни състояние. Беше мрачен пролетен ден, в който аз и моята колежка оправяхме магазина за предстоящото откриване след няколко дни. Наредях книги по етажерките и залепях етикетчетата с цени, когато Лилия ме побутна да погледна през стъклената витрина.

Пред магазина от нищото започнаха да изникват стотици души, запътили се нанякъде. В главата ми веднага се бе появил споменът за наскоро сглобяваната сцена на площада наблизо, така че предположих, че там е крайната им дестинация. Лидия и аз недоумяващо зяпахме тълпата няколко минути, след което тя ми предложи да отидем да проверим какво се случва.

На сцената се бяха наредили един до друг десетима човека, които с усмивка гледаха нарастващата публика. Небето беше се смрачило още повече, все едно тепърва щеше да завали. Попитах една дама до себе си за какво е събитието и тя ми отговори, че има нови кандидати за поемане на властта и това е тяхното първо представяне.

Щом толкова много хора се бяха струпали наоколо, то би следвало десетимата на сцената да предлагат нещо революционно. Шумът от тълпата изведнъж спря и по това разбрах, че всичко е започнало. Поздравиха учтиво и бяха посрещнати с аплодисменти. Говориха по типичните теми – неизпълнените обещания от предишните управляващи, упадъкът на обществото, нечистотиите във властта и т. н. След това предложиха своите възгледи за цялостното устройство на държавата. Акцентирах върху това, че техните основни цели са по-високите доходи и икономическото развитие. Дадох с пълна самоувереност обещание, че държавата ни ще се превърне в грамадна икономическа сила, която да бъде над всички останали. Струваше ми се твърде нереалистична тази представа, но пък тълпата възприе всичко казано с утвърждение и отново ръкопляскания. Говориха

за построяването на множество фабрики, нови работни места, увеличаване на износа (и съответно на печалбата), което също се посрещна с аплодисменти.

След като всичко приключи, напуснахме площада и се върнахме в книжарничката. Бях изненадан колко омагьосани изглеждаха всички от речта, сякаш бяха хипнотизирани от идеята за онзи утопичен свят, който десетимата ни обещаваха.

В следващите седмици тези нови кандидат-управляващи добиваха все повече популярност и подкрепа. Поетапно разкриваха детайли от своя грандиозен план, обещаваха пълна осигуреност на гражданите, грижа за децата, качествено образование в разрез с целите, които си бяха поставили. Говореха изключително умело за нещо, което ни се струваше невъзможно. И по този начин успяха да спечелят всички.

В продължение на дни пресата акцентираше върху победата – тя се беше превърнала в събитието на годината. Много видни личности изразиха публично своята подкрепа към новите управници, както и изнесоха речи за надеждата за по-добро, с която те са ги изпълнили. Едва ли тогава осъзнаваха, че подкрепят врага.

Веднага щом беше получена властта, настъпи време на промени. Всичко започна със засилено превръщане на определени сгради в индустриални предприятия и общежития, които тогава мислихме за израз на добро отношение към всички, които не са успели да си осигурят покрив над главите си и работа, която да ги дари със спокойно съществуване.

Народът радостно ликуваше при всяко посещение на властващите в различните краища на държавата и жадно приемаше всяка тяхна дума; възвеличаваше ги като богове, слезли от небесата.

По някое време по вестниците и сайтовете започнаха да излизат статии, говорещи против управлението. Акцентираше се върху неясния източник на средства за новите постройки, както и върху конспирации за спонсориране и анонимна подкрепа на дадени бизнеси за сметка на други. Въпреки че народът не вярваше, от същите източници разбрахме и за тайно въведен закон за наказания срещу всички „незащитаващи държавните цели и възгледи“, с който да се предотвратят каквито и да е било надигания и бунтове. С това започна краят на свободата.

Чувах се слухове, че Властта била използвала пари, предназначени за развитие на културата, за да осъществява своите „държавни цели и възгледи“. Беше въведено задължително обучение в сферите на производството, както и любов и уважение към партията. Новинарските медии говореха и за закупуването на военна сила, която да държи хората „добри и питомни“. Биваха въвеждани и нови правила, придружени със сурови наказания, които да осигуряват спазването им.

Спомням си ясно едно от най-големите зверства на новото управление –тогава налагано ни като „примера, който трябваше да бъде даден“. Жена беше нападнала по незначайни причини един от пазачите, патрулиращи улиците, за което си деяние беше публично разстреляна. Никой не смееше да се опълчи, понеже виждаше, че щеше да свърши по подобен начин.

Държавата скоро забрани всякакви социални медии, вестници, списания, интернет. Позволено беше единствено гледането на телевизия, като беше наложена само една програма (на партията), която да излъчва „социално значими“ и „положително влияещи“ филми и предавания. Новините се подбираха от управляващите, така че народът, неинформиран, доминиран, и следователно манипулиран беше в идеално състояние за изпълняването на „държавните цели и възгледи“.

Постепенно започнахме да се насочваме към новите фабрики, понеже биваха затваряни местата, в които работихме. Едва ли някой от нас смяташе за чак толкова лоша промяната, понеже ни предлагаха сигурност, жилище, храна и вода.

Нов закон задължаваше всички да се насочат професионално към държавните учреждения, така че след време почти цялото население работехме там. Още повече нови правила биваха налагани, за да се максимизира производството. И така ние се превърнахме в роби, без право на почивка и забавление, зависими изцяло от държавата, „осъдени“ на постоянен труд.

От мислите ми ме освободи един от пазачите, който ме побутна с дулото на своя автомат, за да ми даде обяда. Беше ми напомнено за десетте минути, с които разполагах. За седем бях приключил и се върнах към работата си. Остатъкът от деня мина както обикновено. Съобщиха ни, че сме приключили за днес и ни подтикнаха да се съберем в познатите групи и да се връщаме в общежитията.

Навън беше станало тъмно. Луната огряваше целия град със своята синкава светлина, а вятърът подухваше, карайки косъмчетата на врата ми да настръхнат. Улично осветление беше включено на равни разстояния и помагаше на пазачите да ни заведат до общежитията. Всички уморени пристъпвахме по сивия тротоар.

Зад себе си чух вик. Опитвах се да го игнорирам и да продължа, заедно с всички останали. Стана ми жално за глупака, който се опълчваше на закона – неговата съдба беше вече предначертана. Но последвалият шум на още един вик, а най-накрая и на изстрел, ме накараха да вдига глава и да погледна.

Един от последните в нашата група беше взел автомата на един от пазачите и беше го прострелял. След това побягна, предизвиквайки глъчка в иначе тихите вечерни улици. Пазачите бързо насочиха оръжия срещу този бунтовник.

Едва ли очаквах това да се случи, а какво остава за това, което последва. Тъкмо преди първият бунтовник да бъде застрелян, от съседна група двама души се хвърлиха върху своите пазачи и ги събориха. Хванаха главите им и ги блъснаха свирепо, със сила на нечовеци, в тротоара. Чу се ужасяващо счупване на череп, а кръв потече надолу по улицата. Още двама бунтовници с автомати.

Последва още по – засилена мобилизация. Все повече хора се отцепваха от своите групи, нападаха заедно пазачите и после с новите оръжия, които бяха придобили, тръгнаха да убиват и други. Някои от нас стояхме на едно място и смирено наблюдавахме, но самото вдигане на главите ни си беше своеобразен успех. Плах интерес се беше появил по лицата на гледащите. С широки треперещи усмивки, в които се съчетаваше цялата насъбрала се болка, както и щастието, възникнало от докосването до свободата, бунтуващите се убиваха пазачи и взимаха оръжията им. Събираха се в средата на пътя един зад друг и преди да се усетим беше се получила отмъстителна орда, сееща смърт на „виновниците“. Ала виновници ли бяха онези, задължени да убиват от същите, задължаващи нас да работим?

Весело ликуване, същото като от изказванията на кандидат-управляващите преди време, посрещна бунта. Оказа се, че надмощието, което притежаваха пазачите – оръжие, беше незначително срещу в пъти повечето гневни хора. Ордата продължаваше надолу, убиваше неконтролируемо и раздаваше оръжия на доброволци. Едва ли имаха ясна представа накъде се бяха запътили, но видимо получаваха подкрепа от много от нас.

От жилищата заизлизах пазачи, които затвориха пътя пред Ордата, и с безизразни очи и спокойни ръце насочиха автомати и започнаха да стрелят. Изникваха и джипове с още повече пазачи, които, след като слизаха, постепенно затваряха и пътя зад бунтуващите се. Ордата беше обградена.

Бунтуващите се побягнаха към увеличаващата се група от пазачи пред тях и стреляха с жестоки викове. Тела се свличаха на земята и я оцветяваха в червено. Падащите оръжия биваха поемени от други, които се бяха включили в името на общата цел. Масово убийство се осъществяваше пред очите на „питомните“ граждани, които вече изпитваха плахо щастие. Очите на много от тях постепенно се изпълваха с буйните огньове на жаждата за мъст и дори и без оръжия се събираха в групата на Ордата и заедно с тях побягваха към стрелящите пазачи. Богът на смъртта беше решил да си направи шоу.

Надмощието на Ордата намаляше. Затова бунтуващите се решиха да направят така, че да оставят възможно най-голямо въздействие. Викингският рев на безкрайна болка и удоволствие беше ужасяващ. Гледката несъмнено щеше да бележи съзнанията на оцелелите. Иначе мирните тротоари вече не личаха под трупите.

Ордата се събра отново в кръг и в момент на недоумение пазачите спряха. „Братя, запомнете – НИЕ ВИ ОСВОБОДИХМЕ“ извика един от бунтуващите се и думите му като ехо проглушаха в града. Автоматите се насочиха към гледащите мирно работници. Всички се стъписахме.

Масовият разстрел продължи. Ордата свали десетина от нас за секунди, като едновременно беше стреляна от пазачите. Отчаяни викове станаха част от цялостния хаос. Някои паднахме съзнателно, все едно бяхме убити. Опитвах се да задържа дъха си, за да не се превърна във фокус. Борех се срещу тялото ми, което не спираше да трепери от напрежението. Усещах как сълзи бяха започнали да се стичат по бузите ми, а сърцето ми беше на път да изскочи от гърдите. Студ беше обзел тялото ми и усещах с ужасение металическата миризма на кръв. Загубих съзнание.

Последното, което си спомням, е делото ми. Бях обявен за секунди за привърженик на бунта и бях осъден на публичен разстрел. Работата във фабриките беше прекъсната и се бяха насъбрали хиляди работници на площада, където се беше провела първата среща с тогавашните кандидат - управляващи. Дали родителите ми щяха да видят смъртта на детето си, или пък Лидия – смъртта на своя колега? С тъга осъзнавах, че щях да причиня неминуема болка на близките си. Но се чудех какво ли въздействие щеше да има разстрелът ми върху останалите. По правило не трябваше да показват емоции, така че едва ли щях да получа отговор.

Преди да осъзная, един от пазачите беше завързал устата ми. След моменти вече ме побутваха по сцената. Страх ме обзе, започнах да треперя и да се боря в опит да се измъкна от силната хватка, ала безуспешно. Дадох ми момент да погледам тълпата, преди да бъда застрелян. С думите на един от управляващите: „Вижте какво си причинихте!“, беше наредено на пазачите да опрат дулата на автоматите в главата ми. Без предупреждение, усетих силна болка, тялото ми се парализира и изпаднах в нищото. Да можеше разказвачът на тази история да види, че онази касапница бе искрата, нужна, за да започне пожар.

ЕДНА НЕДЕЛЯ

Автор: Калоян Захариев
Категория: Текст

Беше 30 януари 1972 г., а мястото – Дери, Северна Ирландия, когато осъзнах някои неща за автомата FN FAL. Първо, той е дълго и ръбесто оръжие. Тежи 9,4 либри и е дълъг 43 инча. Второ, в пълнителя си има 30 патрона 7,62 x 51 NATO, които излизат от цевта със скорост 2756 фута в секунда. Трето, те могат да поразят меката човешка от 656 ярда разстояние.

Смъкнах автомата от рамото си и дългата му цев почти докосна земята. Ушите ми пищяха. Дланите ми бяха потни, въпреки че дъхът ми рисуваше облачета в студения ден. Униформата беше залепнала за гърба. Лютата миризма на барут пареше очите ми. Избърсах сълзите с длан и замигах.

- Мъже, напред!

Смътно познах гласа – сержант Уинстън Стивънсън. Краката ми сами се раздвижиха, свикнали да изпълняват заповеди.

„Моят момче – каза ми сержант Стивънсън, когато ме приеха в Първи батальон преди повече от пет години. – *Ти си отличен войнишки материал.*“

Да, наистина бях. Затова и избутах барикадата от бодлива тел и тръгнах сред пръснатите мъртви и ранени хора. Дори да се замислих какво правя. Не се замислиха и другите войници от Първи батальон, които тръгнаха с мен. Гилзите заскърцаха под ботушите ми. Момче лежеше пред мен, проснато по корем. Беше извил глава настрана, а от широко отворената му за вик уста се процеждаше кръв. Рижата у коса беше станала алена. Не изглеждаше да е на повече от 17 години, но това вече нямаше никакво значение. Прекрах го.

Продължих да крача покрай стената на някакво здание. Зад мен вървяха още петима войника, стиснали оръжия. Погледите им шареха към сградите от другата страна на улицата в търсене на някой въоръжен националист от ИРА. Каските им бяха ожулени от хвърлените камъни на тълпата. Някакъв мъж на средна възраст седеше на земята и е притискаше ръка към гърдите ми. По якето му се разливаше тъмно петно. Беше в шок, не виждаше войниците, които вървят към него. Войникът, който крачеше към него, стовари приклад върху главата му и той рухна на земята.

Някой се надига от земята, олюлява се и тремаво се затичва надолу по улицата.

- Спри – долетява вик откъм разпръснатите се войници.

Изтрещяха няколко автомата. Мъжът залитна, размахва ръце сякаш се опитва да полети и рухна на окървавения асфалт. Повече не помръдна. По улицата с рев се плъзна бронирана кола, а зад нея подтичваха половин дузина войници от Първи батальон, оковани в тежки каски и брони. Бяха стиснали автомати и въртяха глави във всички посоки в търсене на заплахи, които можеха да дебнат на всеки ъгъл. Машината леко забави хода, за да не изгубят войниците крехкото си прикритие на сред широката и гола улица. Някакъв мъж, облечен в дълго черно палто, се опита да пропълзи по-далеч от пътя на бронирания автомобил. Двата му крака се влачат след него, окървавени и безполезни. Машината не се отклонява и предната дясна гума минава падналия протестант. Ушите ми пищяха от изстрелите, но пак чух хрущенето, с което гърдния му кош се пречупи. Гумата остави алена черта по сивия асфалт. Един от войниците, който се криеше зад колата, стъпи в кървавата каша, подхлъзна се и падна на земята. Негов другар го подхвана за раменете и се опита да го издърпа към стената на близкия блок.

- Санитар! – изкрещя той, мислейки си, че другарят му е улучен от куршум на ирландски снайперист.

До мен затрака автомат и няколко гилзи изтракаха по шлема ми. Войникът – не го разпознах заради спуснатия забрало на шлема му, свали оръжието си.

- Мисля, че ударих един!

Погледнах където сочеше. Нещо черно бе паднало пред входа на жилищния блок от другата страна на улицата. Два крака лежаха на стъпалата, а другото не се вижда.

- Внимавайте по какво стреляте! – викна сержант Стивънсън и сваля кепето си, за да забърше потта от олисялото си чело. – Гледайте за жени и деца, за бога!

В този миг от тясната пресечена на двадесетина метра по-надолу по улицата изскочи човек, замахна и нещо полетя към нас.

- Граната! – кресна някой до мен.

Вдигнах автомата още преди да осъзная, какво ми казва и натиснах спусъка. Оръжието изстреля и приклада ме заблъска по рамото. Нападателят залитна и се хвана за рамото.

- Спри стрелбата! Спри стрелбата! – крещеше сержант Стивънсън.

Той ритва камъка, запратен от самотния Давид срещу шестимата въоръжени с автоматично оръжие войници.

- Май беше някакво хлапе, сержант – каза войника до мен и вдига надрасканото забрало на шлема си.

Видях уморено и бледо лице. Познавах го – Джоузеф Най, от моето отделение. Даже не знаех, че е до мен. На брадичката му тъмнееше синина от хвърлен камък.

- Проклети ирландци! – обади се друг войник, който криеше лицето си зад забралото на шлема.

Стивънсън погледна назад. Още няколко бронирани автомобили се носеха по улицата. В сенките на някои от тях се криеха войници. Отнякъде се чуваха изстрели. Трима бойци влачеха мъж по лицата и го налагаха с приклади, докато той размахваше ръце и крака, за да се предпази от пороя удари. Някъде зад тях, между сградите се чуваха писъците на сирени на линейки и полицейски автомобили.

- Вземи Най – каза Стивънсън, кимна към мен и посочи алеята, в която беше изчезнал ранения в рамото, – вижте какво е положението в онази уличка. Ако видите нещо, което не ви харесва – викайте. Ясно?

- Много неща не ни харесват днес, сержант – отвърна Най.

- На Нейно величество не ѝ пука особено, момко! – сръза го сержанта. – Изпълнявай!

Двамата с Най се затичахме покрай стената на сградата. Вляво от нас два бронирани автомобили се носеха по средата на улицата. Надникнахме в уличката с готови за стрелба автомати. Нищо. Наблизо, сред боклуците, лежеше смазан от нечий крака плакат с надпис „Права за всички“. По него се аленееха пръски кръв.

- Здравно си го клъвнал, мъжки! – обади се Най и се изсмя нервно.

Единият брониран автомобил спря на няколко метра от нас. Двигателят му застрашително боботеше, като на звяр, който се оглежда за плячка, за да ѝ се нахвърли.

Най се вмъкна в уличката, а аз го последвах с вдигнат автомат. Твърдият приклад на FAL-а ръгаше насиненото ми рамо при всяка стъпка. Алеята се нижеше между двете сгради, които приличаха на жилищни кооперации. Като тънка линия високо над главата ми се очертаваше синьото следобедно небе. Дъхът рисуваше облачето около лицето ми. Усещах как потта се стича по гърба ми.

В стената на сградата вляво от нас имаше врата. Двамата с Най притиснахме рамене в стената от двете ѝ страни. Дръжката на бравата беше окървавена.

- Влизаме ли? – попита ме Най.

Изтрих с ръкав потта от челото си. Езикът лепнеше по небцето ми. Имах чувството, че някой е напълнил гърлото ми с пясък.

- Аз влизам – казах. - Пази ми гърба. Чуеш ли стрелба – викай момчетата. Ясно?

Най погледна към началото на уличката. Там все още стоеше бронирания автомобил като тигър, който дебнеше плячката си. Воят на сирени беше станал оглушителен. Линейките идваха, за да приберат убитите и ранените, а полицаите – да арестуват живите.

- Ясно.

Бутнах вратата и в този миг Най ме стисна за лакътя.

- Ей, да не се оставиш на някакво скапано ирландче да ти види сметката?
- Ще ти се! – насилих се да се ухилия.

Отворих вратата с дулото на автомата. Празен коридор. Стълби, които водят нагоре. Алени пръски по стъпалата. В сградата имаше само хлад и тишина. Всъщност целия град бе притихнал. Единственият шум бе на улицата.

Смених пълнителя на FAL-а и дръпнах затвора. Вътре имаше патрон. Добре, оръжието пак беше готово да убива. Прекрачих прага и се вмъкнах в тихата сграда. Тръгнах нагоре по стълбите затаил дъх. Воят на сирени позаглъхна, но пак поглъщаше всеки шум в сградата. По коридорите можеха да трополят десетина души и пак да не ги чуя. А и пищенето в ушите ми не беше заглъхнало.

Поколебах се. Най-беше навън. Можех да се върна и да извикам няколко момчета от батальона да преровим сградата.

„Мое то момче – прошепна чичо ми някъде отдалеч и погали гъстата черна коси на малкото момче, което бях тогава. – Страхът е хубаво нещо, но само на правилното място и в правилното време. А да знаеш кое правилното място и време... ето това разликата между страхливеца и смелия.“

Чичо Стивън беше прегазил набраздените от снаряди плажове на Нормандия, докато немските MG42 превръщали на кървава каша половината му рота. После минал през Франция, за да стигне почти до Берлин. Отървал се само с пукнато ребро, след като се опитал да издои някаква крава, защото му се допило кафе с мляко.

„Немците тогава настъпваха към Ардените, но кафето с мляко не е нещо, което да пренебрегнеш – казваше чичо през смях преди да изохка. С годините болката в реброто започваше да се обаждат. – Проклетото добиче свърши работата на Вермахта.“

Продължих нагоре по стъпалата. Кървавите капки чертаеха неравна линия. Продължи напред по коридора на втория етаж. Шперплатови врати от двете страни, оронена мазилка по стените. Някое дете беше надраскало по пода човечета с пастели. Приличащите на клечки телца сякаш лежаха на земята, окървавени от кръвта на беглеца. Всичко наоколо беше пусто. Цареше гробовна тишина. Виещите навън сирени сякаш идваха от друг свят. Леко бутнах вратата на първия апартамент. Залостена. Бутнах следващата. От другата страна изскърцаха мебели, с които беше барикадирана. Уплашените хора, чули стрелбата и виковете, бяха превърнали домовете си в крепости и нямаше да допуснат никого, дори свой ранен сънародник.

Продължих по следата. Стисках автомата толкова силно, че дланите ми пулсираха от болка. Дъхът излизаше на хрипове от гърдите ми. Потта капеше по лицето и пареше очите ми, но не вдигах ръка от оръжието.

„Можеш да преживееш всичко освен смъртта“ – казваше сержант МакМърфи, докато с ругатни ни караше да газим през ровове, пълни с кал и тиня.

Коридорът се извиваше леко и свършваше пред паянтова врата. Пръските кръв изчезваха под нея. Притиснах гръб към стената до нея, където случайни изстрели през дървото нямаше да ме засегнат. Бутнах я и райберът от другата страна изскърца. Стоварих приклада върху нея и дървото се пръсна. Вратата зейна със скърцане на ръждиви панти.

- Вдигни ръцете! – ревах с насочено оръжие.

В мен, сред метли, парцали и кофи, се впериха две уплашени очи. Дребно и слабо създание се беше свило на пода, пристиснало ръка към гърдите си.

- Хвърли оръжието! – креснах с пръст на спусъка. – Казах ти да хвърлиш оръжието!
- Нямам оръжие... за Бога, не съм въоръжена...

Отпуснах леко автомата. Свитият на пода не беше момче, а момиче, облечено в мъжки дрехи. Кафявото, окъсано палто тъмнееше на дясното рамо.

- Имам... имам само камък в джоба – проплака момичето. – С десния... десния джоб, но не мога да го извадя. Много... много ме боли.

Притиснах дулото на автомата в гърдите ѝ и с лявата ръка бръкнах в джоба на палтото ѝ. С дясната стисках ръкохватката и притисках спусъка. Камък колкото топка за тенис тупна на пода. Ритнах го настрани. Пребърках другите джобове. Нищо.

Отдръпнах се назад и леко отместих дулото.

- Сама ли си? Има ли други с теб?
- Не... няма. Сама съм. Сама дойдох – момичето облиза посинелите си устни.

По въсърното ѝ лице капеше студена пот. Беше на колко? Деветнадесет? Или може би двадесет. Дребна, слаба. Изпод голямата шапка се подаваха червени кичури. Зелените ѝ очи лъщяха големи и уплашени.

Преметнах автомата на рамото си. Измъкнах аптекката за първа помощ от колана си. Издърпах палтото ѝ и скъсах ризата. Момичето изпищя и се сгърчи, но нямаше сили, за да ме избута. В меката плът до подмишницата ѝ зееше кървава яма. Инч по-нагоре и куршумът щеше да ѝ откъсне ръката.

„Ужасен стрелец си“ – помислих си и неволно ме досмеша.

Напръсках раната с йод, сложих марля и стегнах бинта, за да спре кървенето. Момичето хриптеше задавено и се дърпаше, но не ѝ бяха останали сили да се бори. Съборих я по гръб на пода и притиснах коляно в гърдите ѝ, докато затяхах бинта. Изправих се с въздишка. На дъното на очукана кофа беше останало малко вода и измих ръцете си. Течността поаленя.

- Честито, ще живееш, но ако си се надявала на някакви успехи в тениса ще трябва да те разочаровам.

Отвърна ми само задавен хрип:

- Проклет англичанин!
- А ти какво очакваш, хлапачка такава? Заставаш пред въоръжени мъже и ги замеряш с камъни. Помислихме, че е граната. Твоите приятели от ИРА и без това стрелят по нас и взривяват бомби, където им падне. Имаш късмет, че не те застреляхме на място.

Момичето пропълзя към стената и облегна гръб на нея. Бутна някаква кофа и тя се търкулна със звън на пода. От нея е разпиляха няколко парцала за бърсане на прозорци. Впери в мен големи, зелени очи, пълни с болка и гняв.

- Защо просто... просто не се махнете и не ни оставете на... на мира веднъж завинаги?
- Причината да сме тук сте вие и вашата Асоциация за граждански права на Северна Ирландия, която води тълпите по улиците. Видя ли всички онези хора, които ни замеряха с камъни?

Тя облиза посинели устни:

- А вие... вие, преди да започнете да стреляте, видяхте ли... видяхте ли плакатите? Лозунгите? Чухте ли какво викат хората? Никой... никой не иска насилие. Искаме само... само мир и... и спокойствие.
- Интересен начин да искате мир. С камъни.
- Камъни срещу пушки и танкове. Борим се с каквото... каквото имаме и както можем.

Отворих уста, но се поколебах. Ръцете на момичето висяха отпуснати на пода. Краката ѝ бяха изпънати. Единствено, което се движеше бяха спазматично повдигащите се гърди и очите ѝ. Почти беше изгубила съзнание. Защо въобще спорих с нея? Какво очаквах да постигна?

- Пак ще се видим, малката.

Зелените ѝ очи се заковаха върху лицето ми:

- Тогава ще гледам... да съм... по-точна с камъка.

Можех да я занеса до някоя линейка. Но когато дойдох до себе си със сигурност щеше да бъде арестувана. Сред полицаите, командировани от Англия, за да помогнат на ирландските си колеги да овладеят хаоса, имаше такива, които въобще нямаше да се впечатлят от факта, че е жена. Носеха се слухове за тайни затвори, за чиято достоверност не исках да научавам. Беше по-добре да я оставя тук. И без това вече нямаше опасност за живота ѝ.

Обърнах ѝ гръб и излязох от килера. Нещо ме тупна по гръба и падна на пода. До ботуша ми лежеше смачкан на топка парцал. Обърнах се. Момичето тъкмо отпускаше безсилно здравата си ръка.

- Права... за... всички... - прошепна тя и отпусна глава на рамото си.

Въздъхнах. Някои хора просто не знаеха как да се откажат. Спрях пред една от залостените врати и стоварих юмрук върху нея:

- В килера има ранено момиче. От вашите е. Погрижете се за нея.

Отвърна ми само напрегната тишина, но и аз не очаквах отговор. В мислите на хората зад вратата бяха живота и здравето на техните близки. Нищо друго нямаше значение.

Излязох от сградата. Отвън ме чакаше Най.

- Малкото плъхче си е намерило дупчица – подхвърлих.
- Тези проклет ирландци – въздъхна той и ме последва по алеята, обратно към бронираната машина.

Кой знае защо усетих облекчение в гласа му.

На площада ме посрещна хаос – навсякъде полицаи, лекари и войници. Някои бутат носилки с ранен, други – арестувани протестиращи. Свещеник даваше последно причастие на смъртно ранен, а до него стоеше въоръжен войник. Вятърът гънеше стъпкан плакат с надпис „Асоциация за граждански права на Северна Ирландия“. Във въздуха се носеше миризма на барут, болка и кръв.

Обърнах поглед към сградата, в която бях оставил раненото момиче и...

- Скъпи?

Жена ми ми подаде бутилка вода.

- Май си слънчасал. Какво гледаш така втренчено?

Около нас се носеше истинска река от хора. Хиляди и хиляди мъже и жени, млади и стари вървяха по улицата. Гласовете им ехтяха. Стотици разноцветни плакати се издигаха във въздуха – „Не на Брекзит“, „Заедно с Европа“, „Обединение, не разделение“ и още десетки и десетки лозунги. Някои бяха направени от организационните комитети, но повечето бяха дело на усилията на самите хора и не бяха нищо повече от лист хартия върху дървена пръчка. Това обаче нямаше значение.

Край тълпата спокойно крачеха полицаи. Някои от тях си говореха със свои познати от митинга. Две красиви американски туристки, присъединили се към шествието от любопитство, се снимаха с млад униформен, почервенял от смущение. Мяркаха се и няколко конни патрула. Баща беше вдигнал момиченцето си, за да може то да погали гъстата грива на един от конете. Белокоса старица вървеше, гушнала кученцето си.

- Видях онази сграда ей там – посочих и лакътят ми изпука. Годиците си казваха думата. – Спомних си някои неща.

Жена ми се засмя. Плъзна пръсти през белите ѝ коси, които носеха далечния спомен за огнени кичури. Подръпна горнището, с което бе наметнала голите си рамене. Погали грозния белег впил се в бялата кожа над мишницата.

Тя ме удари с юмрук по рамото. Изохках.

- Тогава май ти казах, че при следващата ни среща ще те цапардосам с камък.
- На сватбата хвърли парче торта по мен, така че се брои.
- Но не те уличих, нали?

Двамата се засмяхме. След този случаи кумът ни доста време се цупи, че сме съсипали най-хубавия му и впрочем – единствен, костюм. Тя впери големите си зелени очи, чийто блясък годиците така и не бяха успели да загасят.

- Тогава нещата бяха други, нали?

Плъзнах поглед наоколо. Реката от хора ни обгръщаше, буташе ни неумолимо напред. Обгръщаха ни хиляди гласове. Ехтеше смях.

Прегърнах я и я притиснах към себе си. Целунах я по бялата коса.

Миналото няма значение, само бъдещето.

ТОК ЗА ЕДНА НОЩ
Автор: Милен Нанков
Категория: Текст

Мръкваше. Прехвърчаше сняг. Ванго Ваксата седеше на пейката в двора и пушеше. Чакаше да докарат трупа на сина му Алекси от града.

Алекси се удави в реката тази сутрин. Опита да закачи с крак една празна консервена кутия и да я изтегли на брега. Ама се хлъзна, падна във водата, бързеят го повлече към въртопа и там го скри. Намериха го козари син-посинял и с облещени, мъртви очи над бента под селото къде обяд. Полицията го прибра и го откара за аутопсия в града. И сега Ванго чакаше да върнат тялото му, та да го окъпят и нагласят за погребението утре.

„Гладен е бил Алекси, затуй е посегнал да вади консервата. Надеел се е нещо да е хартисало в нея, белким залъже с него корема, ала се е отплеснал нейде си и ей го, замина си“ - мислеше си Ванго.

Той и жена му Анетка имаха цели осем деца - шест мъжки и две женски. От тях Алекси бе най-големият, ама по-малките го свиваха на кравай кой, къде и кога го хване. Щото улаво малко си бе момчето, толкова, че даже на себе си не можеше да е полезно. Две приказки едва връзваше на кръст, та и даскалите, и военните отказаха да си бият главите с него. По тази причина и от училището го върнаха, и от казармата.

Мекушав и милозлив бе още Алекси. Зиме-лете все на земята спеше. Другите му братя и сестри го изритваха от кушетката вечер, и той, помаеше се, помаеше, па легнеше до кучето край печката.

Освен дечурлигата, Анетка и Ванго имаха от всяко нещо все по едно - една къща, една стая и един креват. А! И по един кат дрехи. Нищо друго. Дори ток и вода нямаха. Електричеството и водоснабдяването им ги отрязаха преди месец, щото спряха да ги плащат. А бре, откъде пари и за тях! Жена му стоеше без работа вече години, а Ваксата пасеше местната чарда срещу двулевка на четири седмици за говедо. И колко бяха общо биволиците и кравите в селото! Едва четиридесет... С детските и социалните на Анетка, с мъка ги сбираха около двеста лева месечно. От тях за кое по-напред, даже за цигари не стигаха...

„Въртел не ми е правил, Алекси! Ако останеше залък, ядеше, ако не хартисаше, дума не обелваше. Пък то, манджата, кога е стигала, сякаш на всяко ядене не омитаме до троха мушамата... А Алекси се смееше, измъкнеше на улицата, слезеше към кръчмата, а там все някой я вафла ще му купеше, я мръвка или комат хляб ще му дадеше... Добро дете бе, Алекси! Масрафът му бе никакъв!“ - прозя се Ванго и поприбра ватенката около кръста си.

Кирпичената им къща бе последна наврѣх баира по посока на града. Затуй ли, от друго ли, ама откакто се помнеха тук, вятърът все подвяваше. От него се бяха съсухрили на чируси, само кости и жили бяха останали. *„Не е от вятѣра, Ванго, ами от празната тенджера. Пълни я с мръвки всеки ден и ще видиш как ще лъснем косѣма!“* - гневеше му се Анетка.

Женски приказки, само плява, ай сиктир!.. Знаеше Ванго от що сополанковците му бяха заприличали на върбови прѣчки, ама що да чине в това село! Единственото, което му идеше на акѣла, бе да си вземе гегата, па накѣдето му видят зѣркелите... Не бе обаче от този сорт мъже той, катран черна му бе кожата, по тази причина го прякоросаха на Ваксата, но сърцето му бе същински ябѣлков цвят -

кротко, благо и вярно. И къде да хукне, за такива като него светът бе колкото селски площад, където и да ходи, както и да занича, по-далече от носа си нямаше ни да види, ни да разбере...

В селото долу тук-там лъснаха крушки. Бавеше се нещо от града линейката с Алекси. Звездите взеха да разпукват една след друга на небето и Анетка сигурно вече беше накамарила децата върху леглото. А и какво друго да ги правеше в тъмното! Насред стаята бяха оставили ковчега на Алекси. Направо върху пръстения под. Грях-негрях, това е, без столове я караха.

Стъпка Ванго фаса под себе си. Поколеба се и запали друга цигара. Замисли се. Какво щяха да правят с Алекси без ток? Дори свещи нямаша къщи. И как щяха да изкъпят с Анетка сина си в мрака? И как още щяха да го облекат, да го нагласят в ковчега и изобщо, каква щяха да я вършат край покойника през цялата нощ без да могат да видят дори очите си! Най-много той да отвореше вратичката на печката, та поне да пръска светлина пламъкът в стаята... Иначе нямаше да смеят и да помръднат, знаеш ли какво можеше да се случи, не дай си Боже, някое от децата или от тях двамата с Анетка, току вземеше да се препъне или да стъпи по погрешка в ковчега... Плю в краката си Ванго и се прекръсти. Пуста му и глава, какви щуротии й идеха само!...

Забръмчаха две коли изотдолу. Линейката и жигулито на кмета Панайот. Фаровете им осветиха за миг Ванго и после пак заровиха светлините си в каменистия трошляк пред тях. Ваксата наплюмчи цигарата с два пръста, угаси я и я прибра в джоба на ватенката. Щеше да си я допуши до Алекси по-късно... Някой изхлипа зад него. Обърна се. Анетка. Стоеше като варосана на прага на вратата. И ни напред, ни назад стъпка стъпяше. Иззад нея надничаха две-три чорлави глави.

- Ха, прибери ги, де! Ще изстине стаята... - подвижна сърдито Ванго. Анетка натъпка децата в тъмното зад себе си, но не помръдна от прага. Ванго пак хвърли една хрчка в снега и заслиза към колите пред портата.

- Добър вечер, кмете! - поздрави той и се насочи към линейката.

- Чакай, ще ти помогна... - рече му Панайот и го последва.

Двамата изтеглиха носилката с Алекси от линейката и я понесоха към къщи.

- Внимавай, кмете! Камък има отпреде ти... - обади се Ванго, като влязоха в двора. - Край чешмата снегът пък се е изтрил, глей да се не хлъзнеш в калта!

- Не ме мисли ти мене, ами зяпай в краката си... - изпухтя сърдито Панайот. - Тежи момчето ти, Вакса, уж все сте гладни, а ръцете ми изтръпнаха...

- Кокалът му е едър, ей, затуй тежи, не от друго - кротко отвърна Ванго.

Анетка ги срещна, паднала на колене. Целуна носилката, после се втурна да помага откъм страната на кмета.

- Ти, мене, ме остави. Ами запали лампата... - сопна й се той и подвря под носилката коляно, та да олекне малко на пръстите му. - Побързай, че ще го изпуснем!..

- Ама, кмете! Каква лампа, нали електриката ни спряхте... - приплака Анетка.

- Пускай тока, жено, щом ти казвам... Не ме карай да псувам пред мъртвеца! - настръхна кметът. - Вързахме ви жиците... За тази нощ само!

- Какво чакаш, ма! Не чу ли човека! - додаде от уважение към кмета Ванго.

Анетка се шмугна с пъргавината на бялка вътре. Ванго видя как стъклата на прозореца заискриха в жълто и очите му се насълзиха. От радост ли, от мъка ли, и той не знаеше! „Урааа!“ - писна детски глас отвътре, после захвана топурдия сякаш някой се опитваше да разкове къщата и от четирите й ъгли едновременно.

- Ще ги убия тия зверове! - избърбори бързо Ванго, засрамен сякаш сам от себе си от нещо и извика. - Анетке!..

От стаята отехтя плесник и всичко затихна. Ваксата и кметът внесоха Алекси. Вътре децата се бяха накамарили до едно на кревата и се кокореха в носилката.

- Искам да ям! Няма ли да ядем тази вечер? - попита най-малкото от тях и тръгна да отхлупва тенджерата върху печката.

- Ей, сега ти извадих червата! - просъска Анетка и то скочи обратно на кушетката. Кметът се усмихна.

- Ще ни извиняваш, бай Панайоте! - рече Ванго и се почеса под мишницата. Кметът се сепна, изгледа го, измърмори едно „Бог да прости, Алекси!“ и излезе пред къщата. Ваксата и жена му вдигнаха тялото на Алекси и го положиха в ковчега. Щяха да го мият, като си заминеше Панайот. Ванго взе носилката и излезе. Отвън го чакаше кметът.

- Благодарско, кмете! - рече той и му я подаде.

- Само за едната нощ, Ванго! Не го забравяй... - прегърна го някак сковано селският първенец, пое с една ръка носилката и заслиза с нея към двете коли.

Автор: Денис Олегов
Категория: Текст

КОГАТО ЧОВЕКЪТ ЗАГУБИ ГЛАСА СИ

Когато човекът загуби гласа си
мечти и стремежи послушно заспиват
на прага, където търпели до сълзи,
рушим се безверни, без време изтрити,
защото искрите тушахме в пожара,
душевно невежи за ранни присъди.
Предали идеи, превили безславно
гърбини в поклони, наивно присъщи.
Тогава залязва зората безцветна,
изтекла от рани, уместно прикрити.
Далечни прозорци затварят...и ето:
остават неволни миражи следите.
Инертно се носим с години. Едва ли
искрата огрява живота до късно.
Угасват очите и стават кристали,
когато човекът загуби гласа си.

НА СИНИТЕ ПЛОЩАДИ

Изстинали площади
от тихите стъпки
на гневен реванш.
Сипайски метеж
разкъсва съдбите
на бели и черни,
червеникаво-сини
маси безцветни.
Реките от кръв,
въздигащи трона,
разтварят се в почвата –
гроб на борбата.
Сираци се молят
за пролетен дъжд –
демарш на страха!

МАНИФЕСТ НА ПРОВАЛА

Родени сме в мъка,
зачеркнати от списъка
на онези, успелите,
великите личности.
Растящи със грешките,
решени от другите,
не искаме редките,
отритваме чуждите.
И слепи повярвахме
на светлото бъдеще,
внезапно избягало,
разграбило къщите
на волните мозъци
решили промяната,
изгнили от болести
на фалш на естрадата.
Глупакът на трона си
осмива ни драмите.
Под сивите облаци
пред него се кланяме.
Царете и дамите
в играта ни местиха.
Подмолно за хляба си
оставаме крепостни.
И старите в кръчмите
пияно оплакват се,
че служим на тъпите.
Покорни са масите.
Покорно научени,
мълчащо устискващи,
с дедите измъчени,
с фалшивите истини.
Да хвалим живота си
душевна програма –
на възвишена кота
да възлюбим провала.

Автор: Александър Арnaudов
Категория: Текст

софия

пътят към ада е в ремонт
всички вече са там
на паметника пише с мълчание
вяра надежда любов.

градът

между уличните лампи
измиваме светлината от гледката
и се завръщаме
в обвивката на времето
до следващото начало
на света.

страст

никоя дрога
не може
да те убие
бързо колкото мен
когато влизам
във вените ти
и оставам там
за да издишам
като цигарен дим
душата ти.

дните изтичат като кръв от очите на сърна

забравят живота и
продължават надолу
в небето
под краката на тези

които вървят към края
и утрото протяга ръце

снят става мъгла
градът става рана
времето става нож
а сърцето белег
който не си отива.

семеЙство

в картината на стената
корените тежат
и пропадат
вкъщи е далече
от дома ми.